

Politika suzbijanja zlouporabe droga – usporedba stanja problematike droga u RH i EU

Željko Petković, pomoćnik ravnatelja
Hrvatski zavod za javno zdravstvo

■ Sadržaj prezentacije:

Ključni trendovi

- Epidemiološki podaci
- Kriminalitet droga
- Usporedba stanja sa EU
- EU Izvješće o drogama 2021.
- Tržište novih droga

COVID (utjecaj na tržište droga)

Strateški okvir

Programi i intervencije

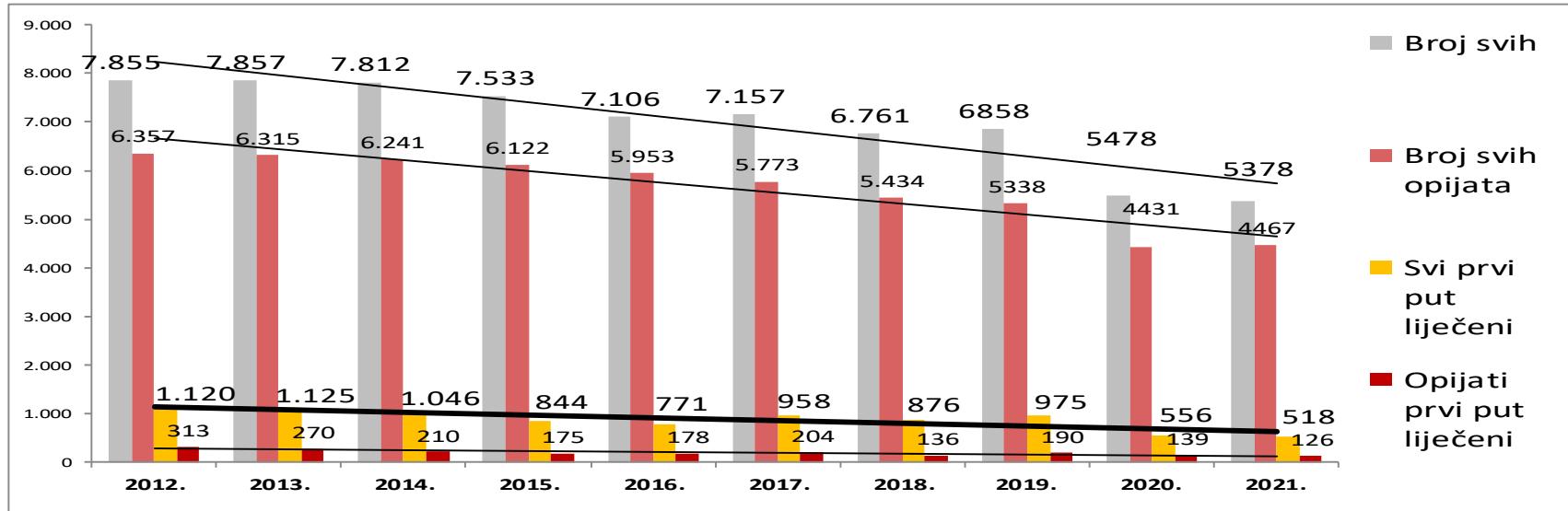

Ključni trendovi u RH

- Relativno stabilan trend ovisnika na liječenju
- Oko 80% svih liječenih ovisnika u sustavu su opijatski ovisnici
- Broj novih ovisnika u tretmanu kontinuirano se smanjuje, osobito broj novih opijatskih ovisnika
- Kod neopijatskih ovisnika prevladava ovisnost o kanabisu
- Tijekom godina primjetan je i pad ukupnog broja ovisnika u tretmanu terapijskih zajednica
- 2018. rekordnih 11.268 zapljena svih vrsta droga (2021. – 8.951 zapljena)
- U posljednjih šest godina **stabilan trend za kaznena djela** od 2.700 u 2013. do 2.324 kaznenih djela u 2021.; porast broja prekršaja vezanih za zlouporabu droga sa oko 5.500 u 2013. na 6.597 u 2021.
- Procijenjeni ukupni javni rashodi za provedbu politike o drogama godišnje iznose oko 900.000.00,00 kuna, od čega se više od 50% ukupnih rashoda odnosi na područje tretmana ovisnosti

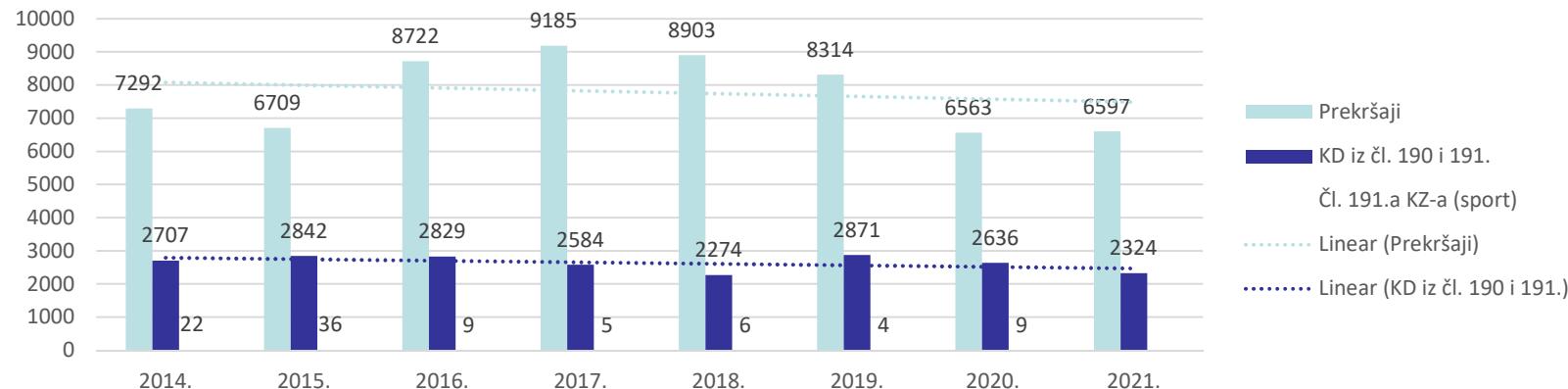
Ovisnici u tretmanu

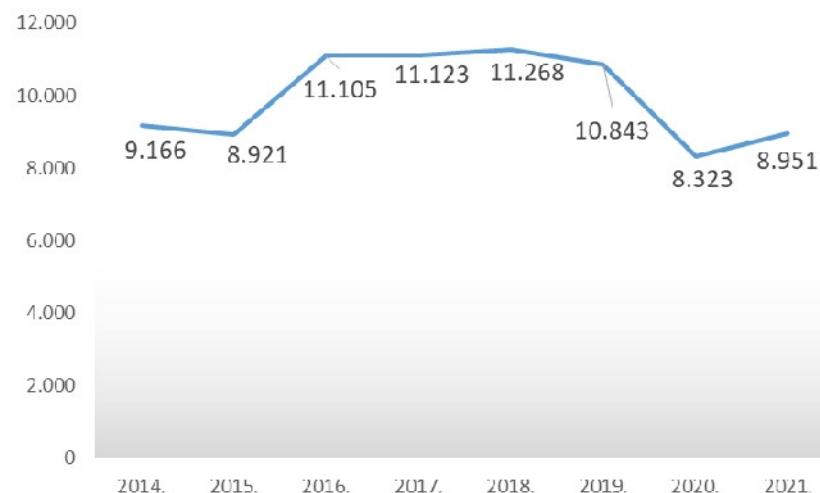
- Broj ukupno liječenih i broj prvi put liječenih u padu u odnosu na prethodne godine
- **83% ovisnika u tretmanu – opijatski, 17% ovisnika u tretmanu – neopijatskih**
- Na liječenju zbog zlouporabe psihoaktivnih droga bilo je 84% muških te 16% ženskih osoba (omjer 5,3:1)
- Liječeni ovisnici sve duže ostaju u tretmanu i sve su stariji
- Prosječna dob osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga je 40,4 godina
- Od ukupnog broja liječenih u 2020., 869 (2019; 456) – 15 % su adolescenti (10 u dobi do 15. godina)
- Eksperimentiranje počinje u dobi oko 17,2 godina
- Prosječna dob osoba koje dolaze prvi put na liječenje je 28,5 godina
- Procjene - u RH između 7.200 i 11.547 visoko rizičnih ovisnika o opijatima (*High risk opiate users - HROU*)

Kriminalitet droga - kaznena djela i prekršaji

Broj zapljena

Zapljene

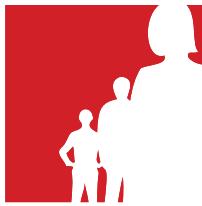
2021.= 8.951 zapljena svih vrsta droga

- 2021. nastavlja pozitivan trend zapljena biljnog kanabisa, kao i najpopularnijih stimulansa (kokaina, amfetamina i ecstasy).
- 2020. prvi put otkriveno i zaplijenjeno 8 vrsta novih psihoaktivnih tvari

Što nam govore trendovi?

	Istraživanje zlouporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji (2011.,2015., Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar)	Istraživanje zlouporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji (2019., HZJZ i Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar)
• Konzumacija ilegalnih droga	↑ porast	Broj odraslih koji su konzumirali neku ilegalnu drogu se između 2011. i 2019. udvostručio (porast s 5.3% na 11.2%).
• Prevalencije	↑ 2015. došlo do značajnog porasta životne prevalencije uporabe kanabisa među mlađim odraslima u dobi 15-34: (2011.:25,3%; 2015.:31,6%)	Konzumacija kanabisa je u 2019. godini bila dvostruko veća i među odraslima i mlađim odraslima u odnosu na 2011.
• Najčešće korištena ilegalna droga u RH	kanabis (marihuana/hašiš) - barem 1 X u životu konzumiralo 19,4% ispitanika, odnosno 31,6% mlađih odraslih (15-34).	kanabis
• Uporaba ostalih ilegalnih droga	↓ Životne prevalencije znatno niže - amfetamini (3.5%), ecstasy (3%), kokain (2.7%), LSD (1.7%) i heroin (0.3)	Životne prevalencije uzimanja ostalih ilegalnih droga također pokazuju uzlazni trend , najviše za kokain i ecstasy.
• Nove droge	Životna prevalencija: Odrasli: 2,7%; mlađi odrasli: 5,4%, najmlađa dobna skupina: (15-24 godine) – 6,9%	Životna prevalencija uzimanja bilo koje „nove droge“ bila je 1,7%, a najveća je bila među ispitanicima u dobi između 15 i 24 godina – 3,5%.

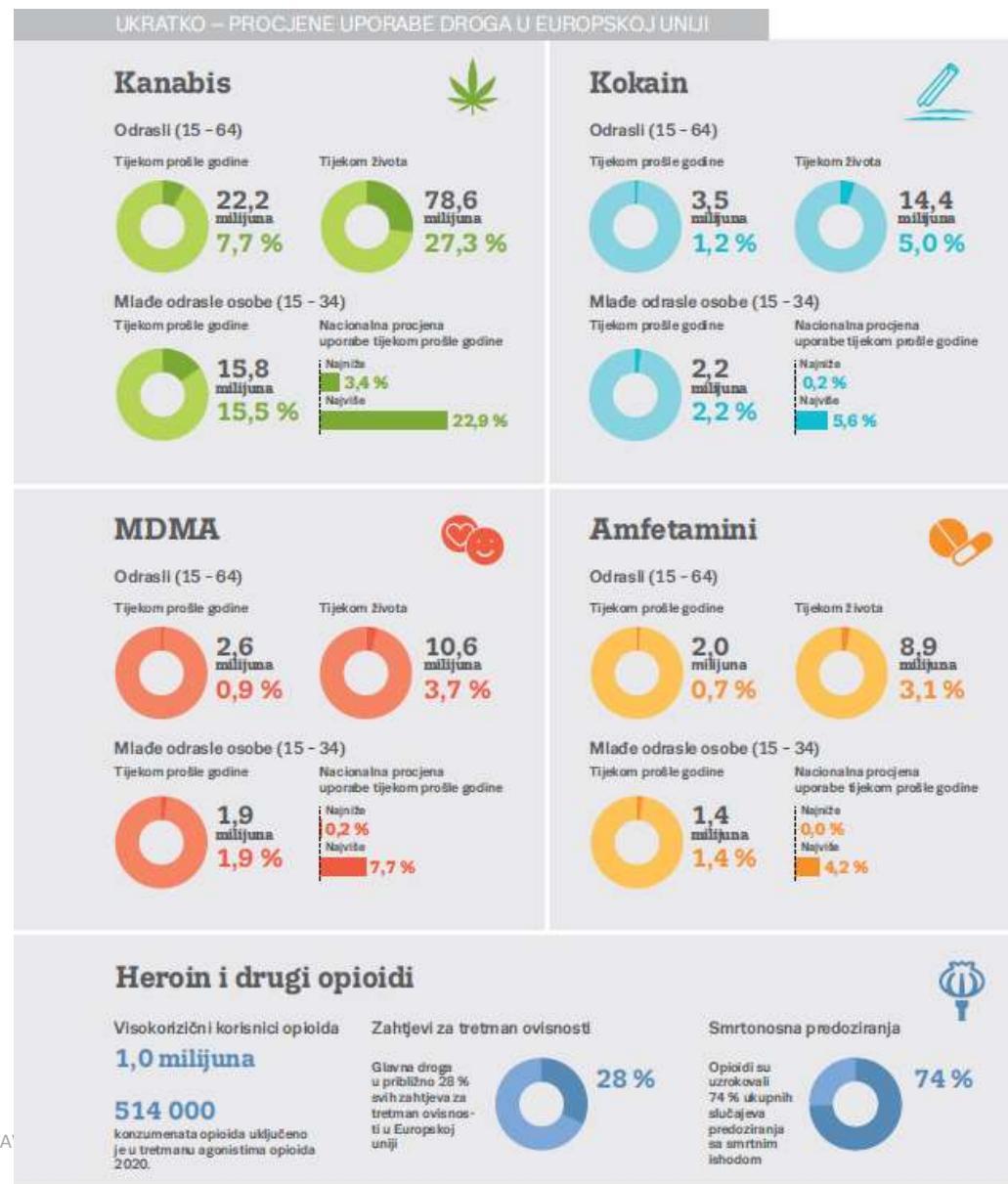

■ Što nam govore trendovi?

- **EU Analiza droga u otpadnim vodama: EU studija provedena u više gradova (2021.)**
- Sudjelovalo 75 gradova iz 23 države članice EU (Zagreb – Hrvatska)
- Prate se urinarni biomarkeri glavne tvari za amfetamin, metamfetamin i MDMA (ecstasy) te glavni urinarni metaboliti kokaina i kanabisa
- Tijekom zadnjih 10 godina Zagreb bilježi uzlazni trend razine urinarnih metabolita **kokaina** (548.62 mg / 1000p / po danu), s najvišom razinom zabilježenom u subotu (745.92 mg / 1000p / po danu) ako promatramo tjedno izlučivanje u 2021.
- Na najveću potrošnju amfetamina ukazuju analize u sjevernoj i istočnoj Europi, a Zagreb bilježi pad u odnosu na 2020., na približnu razinu iz 2019. g (151.41 mg / 1000p / po danu)
- Prisutnost biomarkera MDMA najviša je u gradovima zapadne i sjeverne Europe; u Zagrebu je najveća razina tog biomarkera zabilježena 2016., od 2018.-2020. imamo blagi uzlazni trend pa pad 2021. (28.26 mg / 1000p / po danu) na približnu razinu iz 2018.
- Najveća masovna opterećenja metabolita **kanabisa** THC-COOH pronađena su u otpadnim vodama gradova u Hrvatskoj, Španjolskoj, Nizozemskoj i Sloveniji
- Gledajući desetogodišnji trend izlučivanja urinarnih biomarkera kanabisa u Zagrebu, nakon uzlaznog trenda koji je kulminirao 2020. (228.93 mg / 1000p / po danu), u 2021. se bilježi pad (132.9 mg / 1000p / po danu)

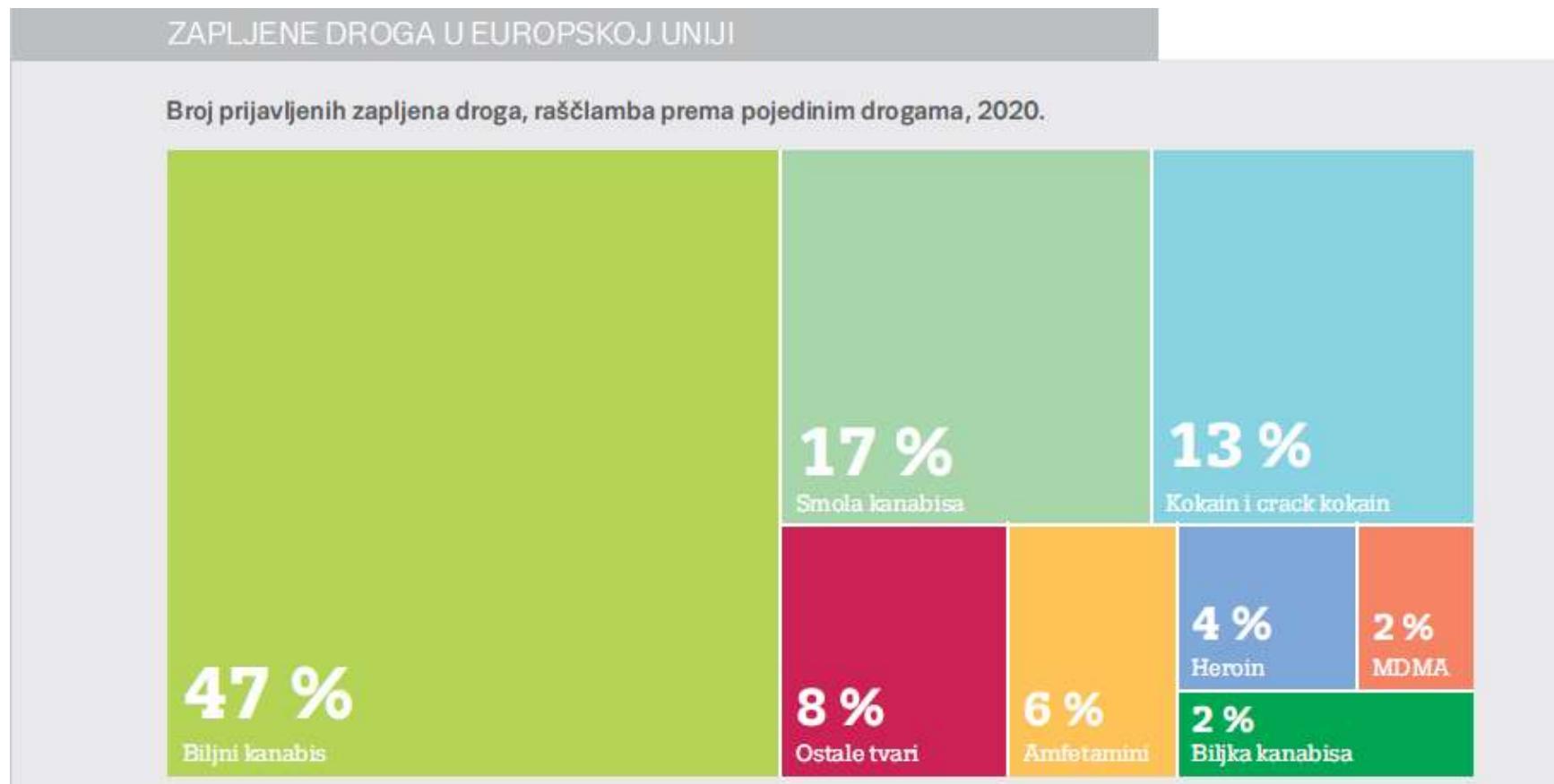
EU Izvješće o drogama 2022.: Ključna pitanja

EU Izvješće o drogama 2022.: Ključna pitanja

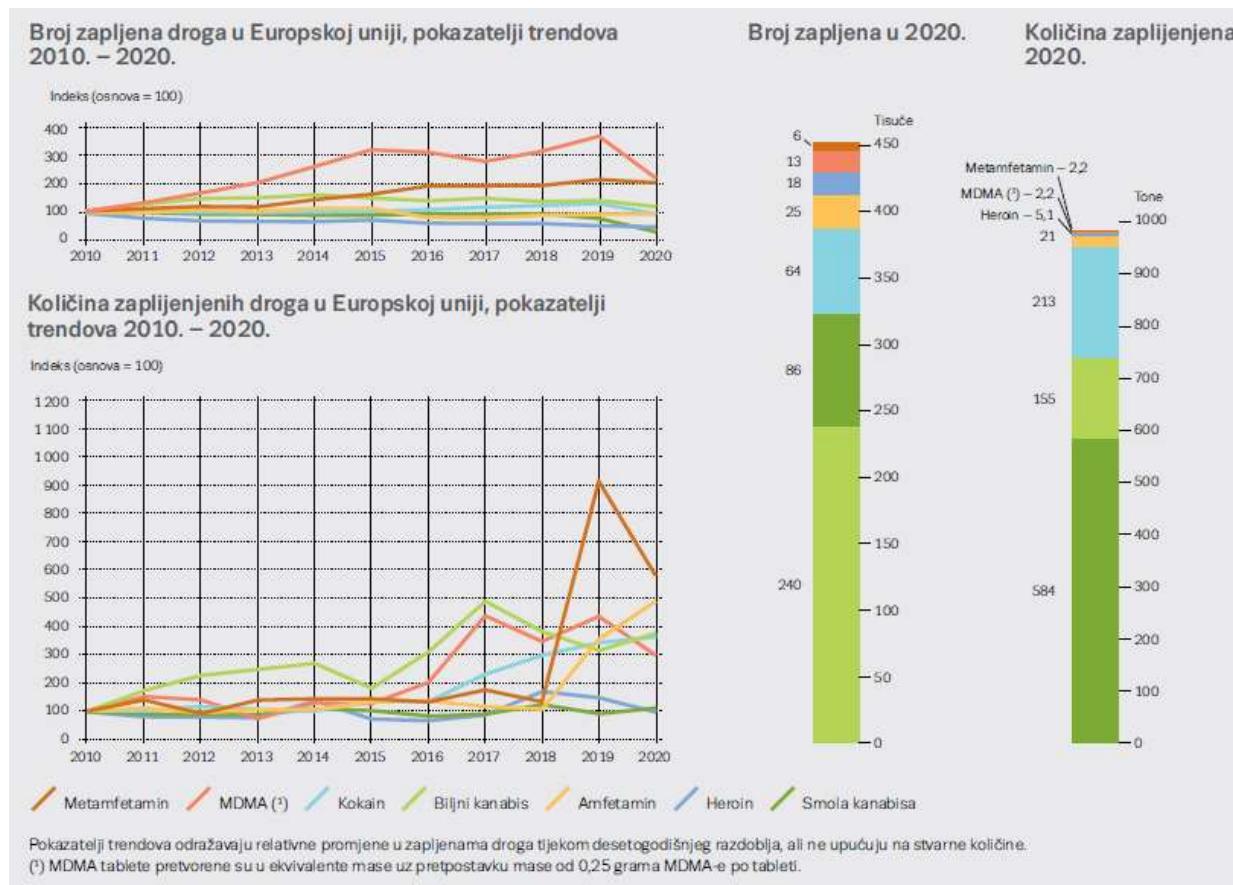
- U Europi je 2020. zabilježeno oko 1 milijun zaplijena, a najčešće su bili zaplijenjeni proizvodi od kanabisa

EU Izvješće o drogama 2022.: Ključna pitanja

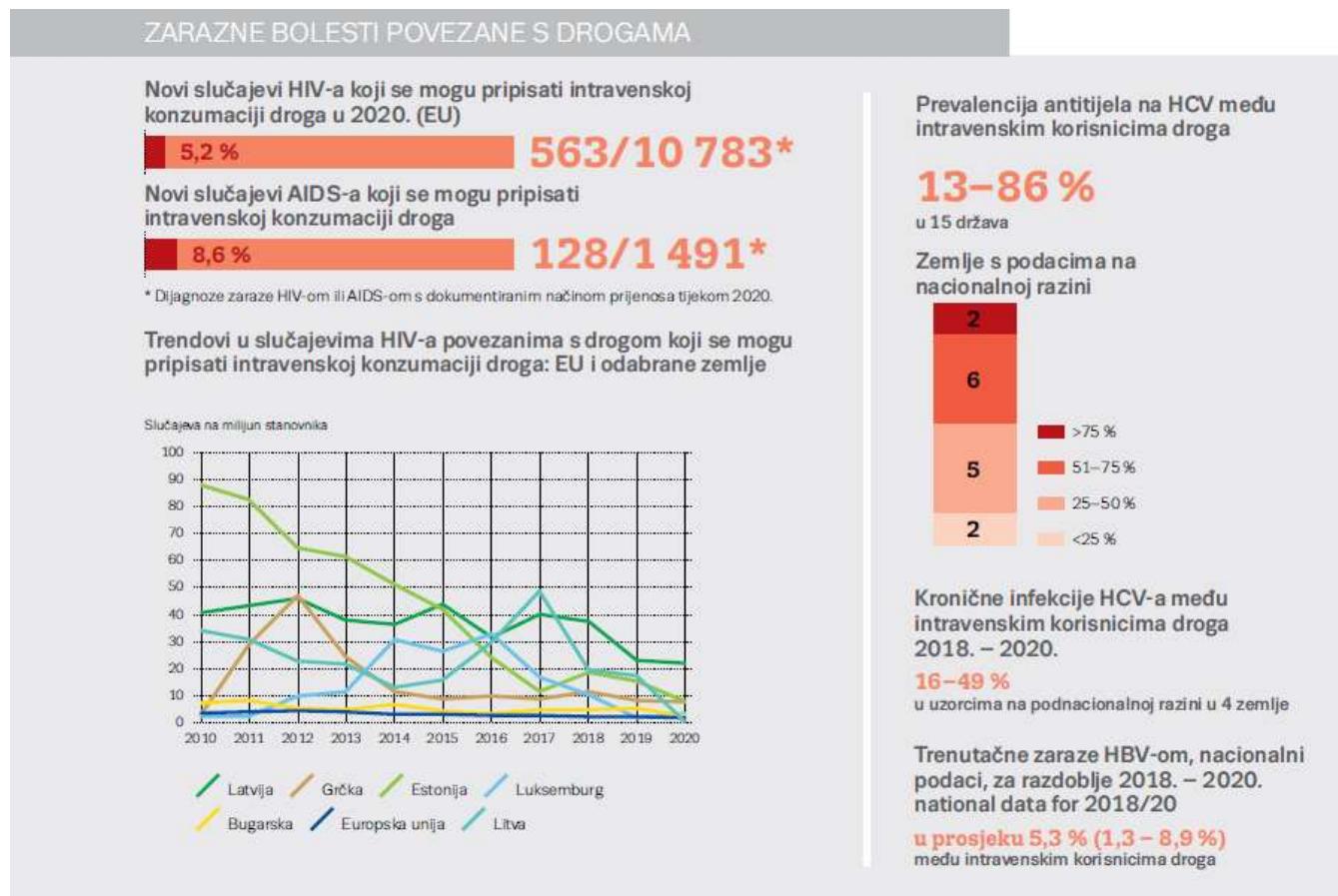
- ❑ Najveći porast zabilježen u broju zapljena između 2010. i 2020. otpada na zapljene MDMA-a (+ 129 %) i metamfetamina (+ 107 %), dok se broj zapljena biljnog kanabisa umjereno povećao (+ 19 %).

EU Izvješće o drogama 2022.: Ključna pitanja

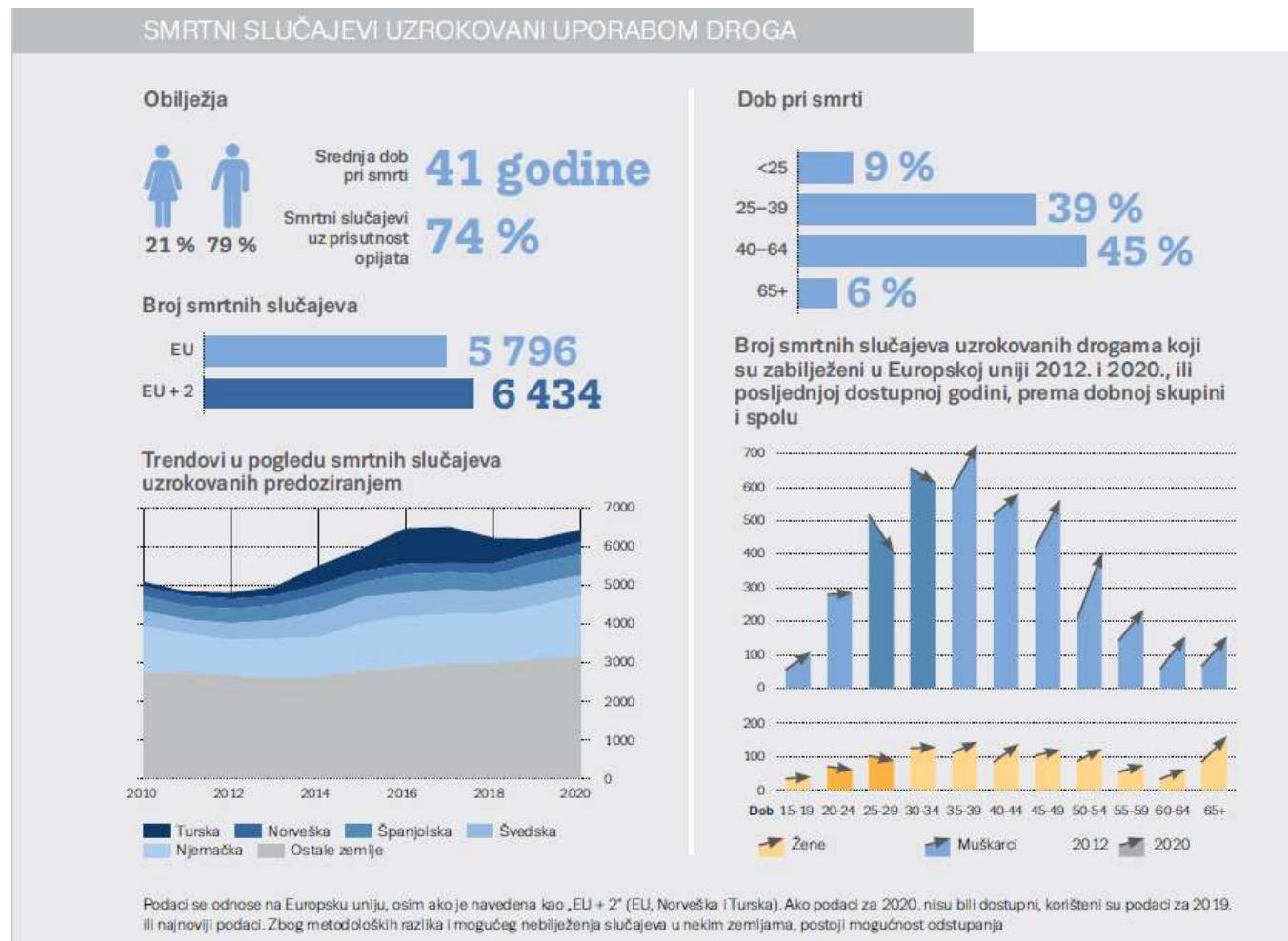
- Pad infekcije HIV-om; HCV od 13-86% u 15 država članica EU

EU Izvješće o drogama 2022.: Ključna pitanja

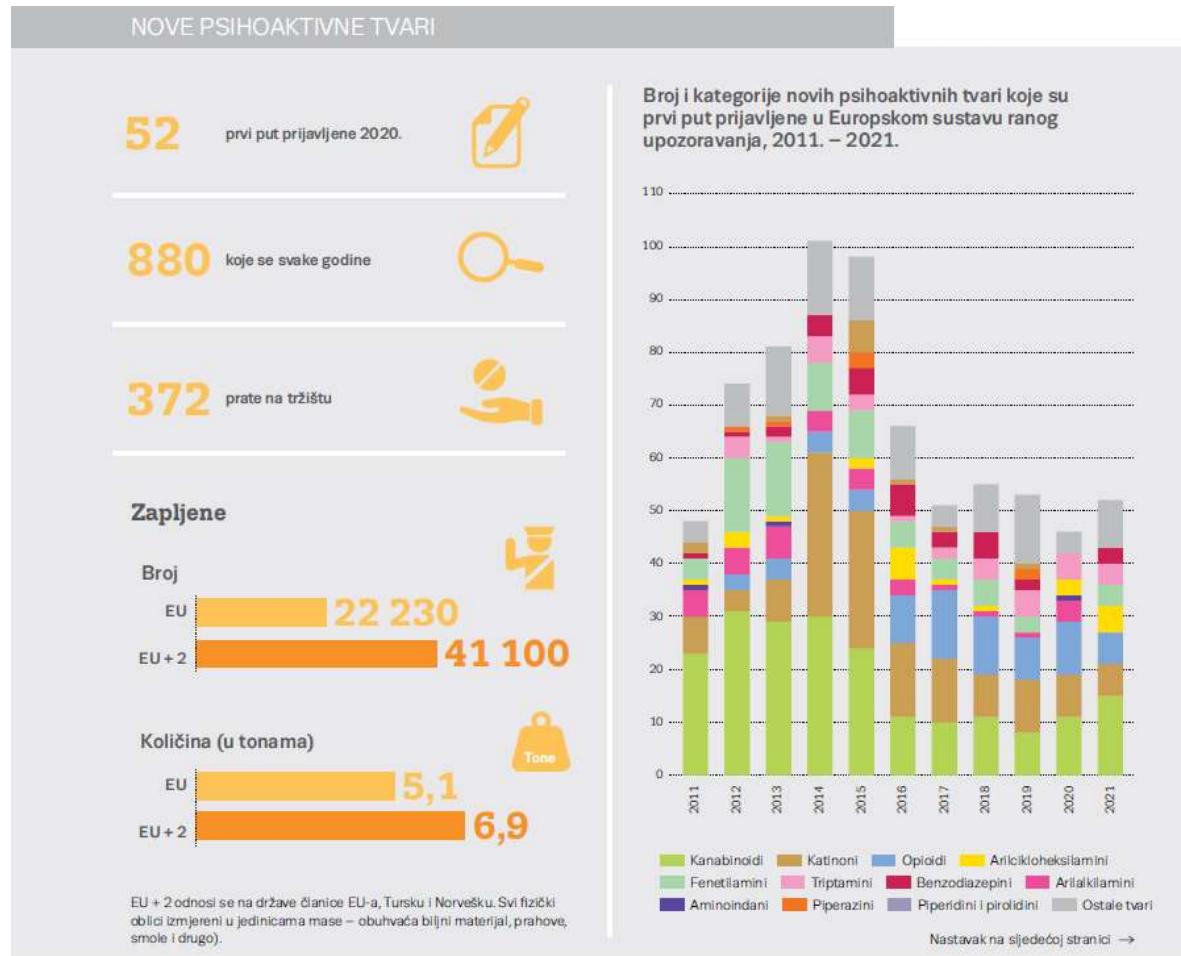
- Porast smrti uzrokovanih drogom (2020.: 5796; 2019: 5141); najčešći uzrok poliupraba

EU Izvješće o drogama 2022.: Ključna pitanja

❑ Nove psihoaktivne tvari

Tržište novih droga

Nove droge = tvari, sintetske i prirodne, koje **nisu kontrolirane** u okviru međunarodnih zakona i koje se često proizvode s namjerom da **oponašaju učinke kontroliranih** tvari.

U RH **od 2005.** identificirano **140** novih psihoaktivnih spojeva od čega u **2021.** **9** novih droga (najzastupljenija skupina sintetskih kanabinoida)

Izmjene Zakona o suzbijanju zlouporabe droga (2019)

- uvodenje **definicije** pojma novih droga,
- nadzor i postupanje nadležnih tijela **nad prometom** novih droga do njihovog stavljanja na listu droga,
- postupak analize takvih tvari

Utjecaj COVID-19 na problematiku droga

- Negativan je utjecaj na gospodarstvo europskog noćnog života, što je posljedično rezultiralo padom potražnje stimulansa tijekom 2020. godine.
- Ograničenja kretanja su također opstruirala dopremanje proizvoda kanabisa s područja tradicionalne proizvodnje poput Maroka i Albanije.
- Ubrzo je na europskom tržištu droga zamijećen brzi ponovni uzlet ponude i konzumacije droga.
- Potaknuta digitalizacija tržišta droga, o čemu govore informacije o sve češćoj uporabi aplikacija društvenih mreža, kao i šifriranih usluga koje omogućuju kupovinu droga.
- Pozitivno je to što su tijekom pandemije razvijene inovacije temeljene na novim tehnologija u službama za tretman ovisnosti i smanjenje šteta.
- Pandemija je znatno utjecala i na sustave za prikupljanje podataka, stoga je usporedbe aktualnih podataka s prethodnim godinama potrebno provoditi s oprezom,
- Na području Europe se tijekom 2020. godine ukupni broj prijavljenih osoba koje su prvi put uključene u tretman smanjio za 14 % u odnosu na 2019. godinu.
- Budući da se ograničenja povezana s pandemijom bolesti COVID-19 postupno ublažavaju u cijeloj Europi, te uslijed prilagodbe usluga tretmana ovisnosti i drugih usluga u postupanju s bolescu COVID-19 kao endemskom bolescu, pokazatelji općenito ukazuju na povratak na predpandemijsku situaciju u području droga.
- Preliminarni nacionalni podaci o tretmanu, uz komplementarne pokazatelje koji su osjetljiviji na kratkoročne promjene, pokazuju porast u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu.

■ Nova Nacionalna strategija i Akcijski plan

- Izrađeni novi strateški dokumenti – objedinjeni ciljevi i prioriteti na području ovisnosti i ovisničkih ponašanja – **koherentni pristup - objedinjavanje područja politike prema drogama, alkoholu, duhanu, kockanju te ponašajnim ovisnostima**
- **Postignut konsenzus oko strukturnih i programske promjene** postojećeg sustava s ciljem prilagodbe novim potrebama i trendovima
- Naglašena javnozdravstvena orientacija u provedbi politike prema ovisnostima - prihvaćeni pristup u svim važećim EU strategijama iz područja ovisnosti
- Nacrt Nacionalne strategije 2022.- 2030. i Akcijskog plana 2022.- 2026. nalaze se u postupku donošenja

■ Programi i intervencije

- **Unaprjeđenje preventivnog sustava**, sljedeći suvremene znanstvene spoznaje i brojne preporuke donesene na europskoj i međunarodnoj razini (*projekt ASAP/verifikacija preventivnih programa/edukacije ključnih dionika*)
- Za osiguranje **kvalitete tretmana ovisnosti** o drogama nekoliko projekata je provedeno i u tijeku (*evaluacija i revizija Smjernica za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu, Pilot projekt uvođenja distribucije supstitucijske terapije u ljekarnama, Kohortna studija o smrtnosti osoba koje boluju od poremećaja ovisnosti o drogama, Istraživanja rizičnih ponašanja i seroprevalencije HIV infekcije i hepatitisa, Pilot projekt za uvođenja kućnih doza lijeka Naloksona za visokorizične korisnike opijata, Verifikacija programa psihosocijalne rehabilitacije u TZ*)
- **Programi oporavka i rehabilitacije** osoba s problemom ovisnosti o drogama kroz pružanje paketa usluga usmjerenih održavanju apstinencije i njihove društvene reintegracije uspješno se provode od 2007. u sklopu nacionalnog Projekta resocijalizacije osoba s problemom ovisnosti.

HVALA VAM NA POZORNOSTI

Pitanja, komentari...